

הוראות בטיחות – עבודה עם בעלי חיים

מבוא

בתחומי מדע רבים, חיות מעבדה הן חלק בלתי נפרד מעבודת המחקר היום-יומית. בדרך כלל הן מוחזקות בבית החיות או בחדרי גידול ולעיתים הן מוכנסות לניסויים במעבדות. העובדים עם בעלי חיים צריכים להיות מודעים לטווח הסיכונים שחיות המעבדה מעמידות בפניהם. החיות עלולות לשאת גורמים מדבקים ללא כל סימני מחלה בחיה עצמה. כל עובד שבא במגע עם חיות מעבדה הנושאות גורם שיכול לעבור לאדם - עלול להידבק.

הרשאה לעבודה עם חיות

כל אדם המעוניין לעבוד עם בעלי חיים נדרש לעבור הדרכת בטיחות לעבודה עם בעלי חיים, הניתנת על ידי ממונה בטיחות. הדרכה זו היא ללא קשר להדרכות האתיות והדרכות העבודה הניתנות על ידי הוטרנר / מנהל בית החיות / גוף אחר שיקבע על ידי האוניברסיטה.

הנחיות בטיחות

סיכונים בעבודה עם בעלי חיים

הדבקה מחיות

בצורה פעילה - נשיכה או שריטה.

בצורה סבילה - ע"י השרת הגורם מפרווה או עקב מציאותו בהפרשות.

אלרגיות

עובדים עלולים לפתח אלרגיה לחיות, לפרוותן ולהפרשותיהן (בעיקר לחולדות).

הוראות כלליות

על כל עובד עם בעלי חיים להתחסן כנגד חיידק הטטנוס.

אין להכניס חיות לבית החיות ללא אישור מנהל בית החיות או הוטרנר.



אין להוציא חיות מחוץ לכותלי האוניברסיטה ובוודאי לא להביא הביתה לילדים חיות מעבדה משום שבכך

חושפים ההורים את ילדיהם לסיכוני הדבקה שונים.

במקרה וברחה חיה מכלובה - יש להודיע על כך מיד לעובד/מנהל בית החיות.

מיגון אישי

עבודה עם בעלי חיים תתבצע עם חלוק וקפפות.

במהלך ניסויים העלולים לייצר אירוסולים – יש להשתמש בנשמיות.

בזמן ניתוח של חיות יש להרכיב משקפי מגן. במידה והעבודה כוללת תהליכים העשויים ליצור אירוסול, יש

להשתמש בנשמית.

חוקר המתחיל להרגיש גירויים בעיניים, אדמומית בעור, התעטשות וכיו"ב לאחר עבודה בבית החיות, יפנה

לרופא המשפחה לבירור אם הוא פיתח אלרגיה לחיית המודל. המשך העבודה בבית החיות יתקיים על פי הנחיות

הרופא.

עבודה עם ציוד חד

יש להיזהר בעבודה עם כלי ניתוח חדים מפציעות עמוקות החודרות את העור ומכניסות לגוף את הגורמים

הביולוגים מבעל החיים.

יש להימנע ככל הניתן מהזרקה לחיה המוחזקת על ידי אדם אחר. יש להיזהר בזמן ההזרקה לחיה מפני

הזרקה עצמית או הזרקה ל"עוזר" המחזיק את החיה. ניתן למנוע אירועים מעין אלה על ידי שימוש במכשירים לריסון

חיות שהם נוחים ובטוחים בשימוש הן לחיה והן לעובד.

מומלץ להרדים באיזופלוראן לפני הזרקת חומרים מרדימים. אין להזריק חומרים מסוכנים לחיה שאינה

מרוסנת או מורדמת.

אין להחזיר מחט לנדן! יש להשליך מיד את המזרק והמחט למיכל פסולת חדה. אם עובדים עם גורמים

ביולוגיים, יש להשליך למיכל פסולת ביולוגית חדה.

טיפול בפסולת



הפרשות החיות מכילות כמות עצומה של מיקרואורגניזמים (למעלה ממיליארד מיקרואורגניזמים לגרם) ובעת טיפול בפסולת בעלי החיים נוצר אבק המכיל גם מיקרואורגניזמים. יש לבצע את ריקון המצע מהכלובים המשומשים במנדף או להשתמש בנשמיות.

העברת חיות מבית החיות למעבדה

אין להוציא כלובים מבית החיות. העברת חיות למעבדה תתבצע בקופסאות המיועדות לכך. אין להחזיק חיות במעבדה אלא למשך שעות הניסוי. אין להכניס למעבדה אנשים זרים בזמן ביצוע ניסויים בבעלי חיים.

פינוי פגרי בעלי חיים

יש להמית את בעלי החיים על פי השיטות המקובלות בלבד. באחריות העובד עם בעלי חיים לפנות את הפגרים בסוף הניסוי. פגרי בעלי חיים יוכנסו לשקית ייעודית כשעליה תווית עם פרטי החוקר, סוג הפגרים, כמות ותאריך האחסון. אין לשמור פגרי חיות במעבדה, שלא לצורך ניסוי עתידי. הפגרים יפוננו מיד לאחר הניסוי למקפיאים הייעודיים המצויים בבתי החיות, המפונים על ידי חברה חיצונית.

אחזקת חיות בחדר גידול שאינו בבית חיות

אין להחזיק חיות מחוץ לבית החיות, למעט במידה ומתקבל אישור וטרינר. יש למנות אחראי לחדר ואין לאפשר כניסה לחדר אלא לחוקרים מורשים. על החוקר חלה החובה לנקוט בכל האמצעים הדרושים כדי להבטיח שחיות לא יברחו מכלוביהן, וכן שלא ייפגע אדם באופן ישיר או עקיף מבעלי החיים ובפרט מבעלי החיים שעקב ניסוי שנערך בהן, פגיעתן יכולה לסכן בריאותו של אדם. במקרה של בריחת חיה מכלובה או של היעלמה מסיבה לא ידועה וכן בכל מקרה של סכנה הנשקפת לבריאותו של אדם כתוצאה מפגיעתה של חיה או ממגע עימה יש לעדכן מיד את האחראי לבטיחות ואת מנהל בית החיות ובהעדרו את הרופא הוטרינר.

יש לדאוג לאוורור טוב של החדר - למען החיות ולמען החוקרים.

דר עמי ינאי, ממונה בטיחות ביולוגית – 03-531-7717 – Ami Yanai, PhD, Biosafety Officer –
אוניברסיטת בר אילן, רמת גן, ישראל – Bar Ilan University, Ramat Gan, Israel



יש להיכנס לחדר בחלוק ייעודי. אין לצאת מהחדר עם החלוק אלא לתלותו בכניסה לחדר החיות.

עבודה עם חיות בר

עבודה עם חיות בר מצריכה הערכת סיכונים ייעודית והתייעצות עם ממונה בטיחות בנוגע להנחיות הבטיחות.

עובדים שעוסקים בלכידת יונקים בשדה יקבלו חיסון לכלבת .

אין לעבוד בשטח מבודד לבד.

ציוד מגן אישי: בגדים ארוכים, נעליים גבוהות, כובע, וכפפת רשת מתכת.

טיפול באירוע נשיכה או דקירה ממחט

1. במקרה של נשיכה / שריטה או דקירה ממחט יש לשטוף את המקום במים וסבון ולחטא בIOD או אלקוהול (70%).

2. יש לדווח על האירוע לראש/מנהל המעבדה ולמוקד הבקרה, ולפנות להתייעצות עם רופא המשפחה.